

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут інженерної та спеціальної підготовки

Кафедра підвищення кваліфікації та спеціалізованої підготовки у сфері
цивільного захисту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Ризикоорієнтоване управління охороною праці»

обов'язкова професійна

за освітньо-професійною програмою «Охорона праці»
підготовки бакалавра
у галузі знань 26 «Цивільна безпека»
за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

Рекомендовано кафедрою ПКСПСЦЗ на
2025-2026 навчальний рік.
Протокол від «30» вересня 2025 року № 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Ризикоорієнтоване управління охороною праці»

2025 рік

Загальна інформація про дисципліну

Вивчення навчальної дисципліни «Ризикоорієнтоване управління охороною праці» передбачає розкриття таких проблемних питань сьогодення, як:

- вдосконалення організації охорони праці на основі систем менеджменту охорони праці та управління ризиками: концепція систем менеджменту охорони праці на основі управління ризиками; порівняльний аналіз законодавчих вимог до аналізу небезпечних ситуацій;
- еволюція вимог стандартів OHSAS та рекомендацій Міжнародної організації праці;
- серія міжнародних стандартів ISO по ризик-менеджменту: інтегроване управління ризиками в системах менеджменту; стандарти ISO серії 31000.

Ризик-менеджмент; терміни та визначення згідно ISO. Керівництво 73; зв'язок принципів, структура ризик-менеджменту та процесу управління ризиками; класифікація стандартів по ризик-менеджменту;

- система управління охороною праці на підприємстві: національні основи СУОП підприємства; політика та організація СУОП в організації; планування та здійснення; моніторинг виконання та оцінка результативності; дії по вдосконаленню;
- аудит промислової безпеки та охорони праці: форми та об'єкти;
- ідентифікація небезпек як етап аналізу професійного ризику;
- вибір методів оцінювання професійних ризиків;
- оцінка та управління професійними ризиками;
- експертні методи оцінювання професійних ризиків.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Мацак Антон Олександрович, старший викладач підвищення кваліфікації та спеціалізованої підготовки у сфері цивільного захисту навчально-наукового інституту інженерної та спеціальної підготовки, кандидат технічних наук.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Алчевських, 52, кабінет № 304. Телефон (робочий) – (057)707-34-46.
E-mail	antonmatsak1984@gmail.com
Наукові інтереси	Дощові, виробничі, господарсько-побутові стічні води. Екологічний моніторинг, технології очищення. Паразитологічні дослідження. Екологічний аудит Організація досліджень, методологія та організація наукових досліджень.
Професійні здібності	Професійні знання, досягнення практичного змісту у сфері наукових інтересів, значний досвід викладацької діяльності. Професійні здібності: - високий рівень підготовки за спеціальністю; - широка наукова ерудиція; - знання методології науки, її останніх досягнень; - основних етапів її розвитку і зв'язків з іншими науками; - широкий політехнічний кругозір; - уміння бачити перспективи розвитку науки і техніки; - використовувати результати прогнозування у навчальному процесі. - високі моральні якості, особистий приклад і авторитет.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	https://scholar.google.com.ua

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу.

Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру онлайн на платформі Zoom

або Google class. У разі необхідності час додаткової консультації здобувача вищої освіти погоджується окремо.

Мета вивчення дисципліни: підготовка фахівців, здатних оцінити небезпеки робочого місця та самостійно виконати поставлене перед ним інженерне завдання в галузі забезпечення безпеки й поліпшення умов праці, а також системно підходити до управління охороною праці, взаємодіючи з підприємствами, організаціями, науковими установами тощо з питань забезпечення безпеки у надзвичайних ситуаціях та проведення відповідних досліджень.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Ризикоорієнтоване управління охороною праці» є навчити майбутніх фахівців основним категоріям та поняттям, показникам, методам нормативного та наукового обґрунтування інженерно-технічних та організаційних заходів щодо забезпечення безпеки й поліпшення умов праці на робочих місцях, основам безпеки в аварійних ситуаціях, які є здатними керувати експлуатацією засобів забезпечення безпеки й умов праці.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	обов'язкова професійна	обов'язкова професійна
Рік підготовки	3-й	3-й
Семестр	5-й	5-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЕКТС	4,5	4,5
- кількість модулів	3	-
- загальна кількість годин	135	135
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	30	12
- практичні заняття (годин)	8	2
- семінарські заняття (годин)	22	-
- лабораторні заняття (годин)	-	-
- курсовий проєкт (робота) (годин)	-	-
- інші види занять (годин)	-	-
- самостійна робота (годин)	75	121
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-	-
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	курсова робота, іспит	курсова робота, іспит

Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є «Теорія горіння та вибуху», «Екологічні аспекти промислової безпеки» та «Вища математика».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Охорона праці», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Визначати фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні шкідливі виробничі чинники та аналізувати безпечність виробничого устаткування.	ПРН11
Визначати технічний стан зовнішніх та внутрішніх інженерних мереж та споруд для оцінювання відповідності його вимогам цивільного захисту та техногенної безпеки.	ПРН12
Класифікувати речовини, матеріали, продукцію, процеси, послуги та суб'єкти господарювання за ступенем їх небезпечності.	ПРН13

Ідентифікувати небезпеки та можливі їх джерела, оцінювати ймовірність виникнення небезпечних подій та їх наслідки	ПРН14
Застосовувати сучасні методи дослідження, аналізу й оцінки професійних ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах, проводити внутрішній аудит системи управління охороною праці підприємства, установи чи організації.	ПРН30

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність до оцінювання ризиків виникнення та впливу Надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання та ризиків у сфері безпеки праці.	K16
Здатність до спостереження, аналізу й оцінювання потенційної небезпеки (ризиків) функціонування об'єкту господарювання, виробничого середовища, особливостей трудової діяльності, характеру й умов праці.	K30

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Модуль 1. Ризикорієнтовані системи управління охороною праці

Тема 1.1. Вдосконалення організації охорони праці на основі систем менеджменту охорони праці та управління ризиками

Тема 1.2. Серія міжнародних стандартів ISO по ризик-менеджменту

Тема 1.3. Система управління охороною праці

Модульний контроль 1

Модуль 2. Аудит промислової безпеки та охорони праці

Тема 2.1. Аудит промислової безпеки та охорони праці: форми та об'єкти

Тема 2.2. Правове регулювання аудиту з промислової безпеки та охорони праці

Тема 2.3. Порядок проведення аудиту з промислової безпеки та охорони праці

Тема 2.4. Безпосереднє проведення аудиту з промислової безпеки та охорони праці

Тема 2.5. Зовнішній аудит з промислової безпеки та охорони праці

Тема 2.6. Внутрішній аудит з промислової безпеки та охорони праці (перевірка структурних підрозділів на відповідність НПАОП)

Тема 2.7. Внутрішній аудит з промислової безпеки та охорони праці (перевірка робочих місць на відповідність НПАОП)

Тема 2.8. Аудит з оцінювання відповідності продукції вимогам технічних регламентів

Модульний контроль 2

Модуль 3. Ідентифікація та оцінка професійних ризиків

Тема 3.1. Ідентифікація небезпек як етап аналізу професійного ризику

Тема 3.2. Вибір методів оцінювання професійних ризиків

Тема 3.3. Оцінка та управління професійними ризиками

Тема 3.4. Експертні методи оцінювання професійних ризиків

Модульний контроль 3

Курсова робота

Іспит

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма						
	Кількість годин						
	усього	у тому числі					
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	поточний контроль
1	2	3	4	5	6	7	8
5-й семестр							
Модуль 1. Ризикорієнтовані системи управління охороною праці							
Тема 1.1. Вдосконалення організації охорони праці на основі систем менеджменту охорони праці та управління ризиками	11	2	2		7		
Тема 1.2. Серія міжнародних стандартів ISO по ризик-менеджменту	11	2	2		7		
Тема 1.3. Система управління охороною праці на підприємстві	11	2	2		7		
МК 1							2
Разом за модулем 1	35	6	6		21		2
5-й семестр							
Модуль 2. Аудит промислової безпеки та охорони праці							
Тема 2.1. Аудит промислової безпеки та охорони праці: форми та об'єкти	6	2	2		2		
Тема 2.2. Правове регулювання аудиту з промислової безпеки та охорони праці	6	2	2		2		
Тема 2.3. Порядок проведення аудиту з промислової безпеки та охорони праці	6	2	2		2		
Тема 2.4. Безпосереднє проведення аудиту з промислової безпеки та охорони праці	6	2	2		2		
Тема 2.5. Зовнішній аудит з промислової безпеки та охорони праці	6	2	2		2		
Тема 2.6. Внутрішній аудит з промислової безпеки та охорони праці (перевірка структурних підрозділів на відповідність НПАОП)	6	2	2		2		

Тема 2.7. Внутрішній аудит з промислової безпеки та охорони праці (перевірка робочих місць на відповідність НПАОП)	6	2	2		2		
Тема 2.8. Аудит з оцінювання відповідності продукції вимогам технічних регламентів	6	2	2		2		
МК 2	2						2
Разом за модулем 2	50	16	16		16		2
5-й семестр							
Модуль 3. Ідентифікація та оцінка професійних ризиків							
Тема 3.1. Ідентифікація небезпек як етап аналізу професійного ризику	11	2			9		
Тема 3.2. Вибір методів оцінювання професійних ризиків	11	2			9		
Тема 3.3. Оцінка та управління професійними ризиками	11	2			9		
Тема 3.4. Експертні методи оцінювання професійних ризиків	15	2		2	11		
МК 3	2						2
Разом за модулем 3	50	8	-	2	38		2
Разом	135	30	22	2	75		6

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна (дистанційна) форма):

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна)						
	Кількість годин						
	усього	у тому числі					
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	поточний контроль
5- й семестр							
Модуль 1. Ризикорієнтовані системи управління охороною праці							
Тема 1.1. Вдосконалення організації охорони праці на основі систем менеджменту охорони праці та управління ризиками	12	2			10		
Тема 1.2.Серія міжнародних стандартів ISO по ризик-менеджменту	12	2			10		
Тема 1.3. Система управління охороною праці на підприємстві	10				10		
Разом за модулем 1	34	4			30		

5-й семестр							
Модуль 2. Аудит промислової безпеки та охорони праці							
Тема 2.1. Аудит промислової безпеки та охорони праці: форми та об'єкти	12	2			10		
Тема 2.2. Правове регулювання аудиту з промислової безпеки та охорони праці	10				10		
Тема 2.3. Порядок проведення аудиту з промислової безпеки та охорони праці	12	2			10		
Тема 2.4. Безпосереднє проведення аудиту з промислової безпеки та охорони праці	10				10		
Тема 2.5. Зовнішній аудит з промислової безпеки та охорони праці	12	2			10		
Тема 2.6. Внутрішній аудит з промислової безпеки та охорони праці (перевірка структурних підрозділів на відповідність НПАОП)	10				10		
Тема 2.7. Внутрішній аудит з промислової безпеки та охорони праці (перевірка робочих місць на відповідність НПАОП)	10				10		
Тема 2.8. Аудит з оцінювання відповідності продукції вимогам технічних регламентів	10				10		
Разом за модулем 2	86	6			80		
5-й семестр							
Модуль 3. Ідентифікація та оцінка професійних ризиків							
Тема 3.1. Ідентифікація небезпек як етап аналізу професійного ризику	10				10		
Тема 3.2. Вибір методів оцінювання професійних ризиків	10				10		
Тема 3.3. Оцінка та управління професійними ризиками	10				10		
Тема 3.4. Експертні методи оцінювання професійних ризиків	15	2	2		11		
Разом за модулем 3	45	2	2		41		
Разом	165	12	2		151		

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вдосконалення організації охорони праці на основі систем менеджменту охорони праці та управління ризиками	2
2	Серія міжнародних стандартів ISO по ризик-менеджменту	2
3	Система управління охороною праці на підприємстві	2
4	Аудит промислової безпеки та охорони праці: форми та об'єкти	2
5	Правове регулювання аудиту з промислової безпеки та охорони праці	2
6	Порядок проведення аудиту з промислової безпеки та охорони праці	2
7	Безпосереднє проведення аудиту з промислової безпеки та охорони праці	2
8	Зовнішній аудит з промислової безпеки та охорони праці	2
9	Внутрішній аудит з промислової безпеки та охорони праці (перевірка структурних підрозділів на відповідність НПАОП)	2
10	Внутрішній аудит з промислової безпеки та охорони праці (перевірка робочих місць на відповідність НПАОП)	2
11	Аудит з оцінювання відповідності продукції вимогам технічних регламентів	2
	Разом	22

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Модульний контроль 1	2
2	Модульний контроль 2	2
3	Модульний контроль 3	2
4	Оцінка ризиків методом Елмера на виробництві	2
	Разом	8

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

Індивідуальне завдання є однією з форм роботи здобувачів вищої освіти, яка передбачає створення умов для повної реалізації ними творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці. Здобувач вищої освіти за бажанням може обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне або практичне дослідження. Результати дослідження оформити звітним у формі **реферату, презентації, добірки відеоматеріалів, створення відео-, фоторяду, реферату, есе, доповіді тощо:**

1. Особливості проведення аудиту з промислової безпеки та охорони праці
2. Аналіз та ідентифікація професійних ризиків на певному робочому місці.
3. Аналіз сучасного рівня професійних ризиків в певній галузі України.
4. Удосконалення певної методики оцінки професійних ризиків.
5. Розробка заходів зі зменшення рівня професійних ризиків.
6. Аналіз методів оцінки професійних ризиків.
7. Розробка заходів з ризик-менеджменту.
8. Особливості проведення зовнішнього аудиту.
9. Особливості проведення внутрішнього аудиту.
10. Особливості впровадження ризик менеджменту на сучасному підприємстві.
11. Підвищення рівня безпеки праці та професійного здоров'я працівників певної галузі шляхом управління професійними ризиками.
12. Основні підходи до ідентифікації небезпек на підприємстві
13. Оцінка ризиків на робочому місці: методи та алгоритм дій
14. Чи можна досягти нульового рівня виробничих ризиків?
15. Кращі світові практики ризикоорієнтовного підходу в охороні праці.
16. Види ризиків у нафто- і газовидобувній галузі (на Ваш вибір) та їх оцінка.
17. Візуалізація системи управління ризиками на виробництві
18. Метод матриці ризиків: приклади застосування у різних галузях
19. Чому люди часто ігнорують ризики, навіть усвідомлюючи їх існування?

20. Порівняльний аналіз національних та міжнародних стандартів з ризикоорієнтовного управління охороною праці (ISO 45001 тощо)

21. Розробка карти ризиків для конкретного робочого місця (наприклад, газовидобувна установка, хімічний цех тощо)

Та інші за бажанням здобувача вищої освіти, але відповідно до напрямку дисципліни. Індивідуальне завдання є необов'язковим, але дозволяє отримати додаткові бали.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни РУОП реалізується в таких формах: **навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.**

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: **іспит, виступи на наукових конференціях, реферати/есе тощо.**

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі відповіді на заняттях, фронтального та індивідуального опитування, проведення модульного контролю (МК). Поточний контроль може проводитися наступними способами:

- усне опитування – застосовується під час проведення усіх видів навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу попереднього заняття;
- письмовий контроль (реферат/доповідь/есе) – проводиться з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти за попереднє (декілька попередніх) занять, або після завершення вивчення матеріалу теми;
- тестовий/модульний контроль – як правило, проводиться після завершення вивчення матеріалу модуля дисципліни, або окремої теми;
- комбінована форма контролю – поєднання під час проведення навчальних занять усного опитування та експрес-контролю, або експрес-контролю з тестовим контролем з метою максимального охоплення кількості залучених до контролю здобувачів вищої освіти і більш якісної перевірки рівня засвоєння ними знань.

Підсумковий контроль проводиться у формі **іспиту**

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

- *іспит*

Поточний контроль та самостійна робота									10	80	Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів
Модуль 1												
T1.1		T1.2		T1.3		МКР 1						
2		2		2		4						
Модуль 2									40			
T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	T2.6	T2.7	T2.8	МКР 2				
3	3	3	3	3	3	3	3	16				
Модуль 3									30			
T3.1		T3.2		T3.3		T3.4		МКР 3				
3		3		3		8		13				

- курсова робота

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 60	до 10	до 30	100

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на **СЕМІНАРСЬКОМУ** занятті (*оцінюється від 0 до 3 балів*):

3 бали – здобувач володіє навчальним матеріалом в повному обсязі, відмінно орієнтується в конкретній темі та висловлює свої думки з наукової точки зору, пропонує власне вирішення проблеми;

2 бали – здобувач частково володіє навчальним матеріалом та може окреслити деякі аспекти визначеної теми;

1 бал – здобувач поверхово володіє навчальним матеріалом і не може окреслити основні аспекти визначеної теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкриває лише окремі положення, допускаючи при цьому суттєвих помилок.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на **ПРАКТИЧНОМУ** занятті (*оцінюється від 0 до 5 балів*):

5 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни, звіт оформлений граматично і стилістично без помилок;

3-4 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

2-3 бали – завдання виконане частково, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

1-2 бали – завдання виконане частково, у звіті допущені значні граматичні та стилістичні помилки;

0 балів – завдання не виконане.

Модульний контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти при виконанні **МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ (МК 1, МК2, МК3)** (*оцінюється від 0 до 16 балів, в залежності від модульного контролю*).

Індивідуальне завдання

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти при виконанні **ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ**:

Індивідуальне завдання виконується згідно доручень викладача за запропонованою тематикою і не може бути оцінено більше ніж **10 балів**.

Здобувач вищої освіти може обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене наукове дослідження.

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання **КУРСОВОЇ РОБОТИ**:

пояснювальна записка (*оцінюється від 0 до 60 балів*):

- **60 балів** – пояснювальна записка здобувачем виконана в повному обсязі;
- **55-59 балів** – пояснювальна записка виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;
- **51-54 балів** – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;
- **41-50 балів** – обсяг виконаних завдань становить 80% від загального обсягу;
- **35-40 балів** – здобувач виконав лише від 70% від загального обсягу;
- **31-34 балів** – обсяг виконаної роботи становить понад 50% від загального обсягу;
- **21-30 балів** – виконана частина роботи складає менше 35% від загального обсягу;
- **11-20 балів** – виконана частина складає близько 25% від загального обсягу;
- **5-10 балів** – обсяг виконаних завдань складає лише 10% від загального обсягу;
- **1-4 бали** – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального

обсягу;

ЗАХИСТ курсової роботи (*оцінюється від 0 до 30 балів*):

- **21-30 балів** – здобувач володіє матеріалом курсової роботи в повному обсязі, відмінно орієнтується в конкретній темі та висловлює свої думки з наукової точки зору, пропонує власне вирішення проблеми;
- **16-20 балів** – здобувач вільно володіє матеріалом курсової роботи, орієнтується в конкретній темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;
- **11-15 балів** – здобувач частково володіє матеріалом курсової роботи та може окреслити деякі аспекти визначеної теми;
- **1-10 балів** – здобувач поверхово володіє матеріалом курсової роботи і не може окреслити основні аспекти визначеної теми;
- **0 балів** – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкриває лише окремі положення, допускаючи при цьому суттєвих помилок.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка його подання, культура мовлення, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання знань здобувачів на **ІСПИТІ** (*оцінюється від 0 до 20 балів*):

- **15-20 балів** – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повністю, логічно і послідовно розкрив питання білету, виявив вміння застосовувати існуючі методики, наводити приклади, самостійно аналізувати, узагальнювати і викладати матеріал не допускаючи помилок. При відповіді продемонстровані вміння самостійно працювати з додатковою літературою.
- **10-15 балів** – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, однак при наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, наявні несуттєві неточності та незначні помилки, які не впливають на загальну правильність відповіді.
- **5-10 балів** – здобувач вищої освіти засвоїв тільки основний матеріал, не знає окремих положень, допускає неточності у відповіді, не вміє достатньо чітко сформулювати окремі положення, порушує послідовність у викладанні матеріалу, має певні труднощі у пов'язанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням.
- **1-5 балів** – здобувач вищої освіти не засвоїв значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не вміє логічно і послідовно викласти основні положення і має значні труднощі у пов'язанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням. Для отримання позитивного результату з екзамену необхідне доопрацювання.
- **0 балів** – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Для отримання з екзамену необхідне значне доопрацювання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до іспиту:

1. Концепція систем менеджменту охорони праці на основі управління ризиками.
2. Порівняльний аналіз законодавчих вимог до аналізу небезпечних ситуацій.
3. Еволюція вимог стандартів OHSAS та рекомендацій Міжнародної організації праці.
4. Серія міжнародних стандартів ISO з ризик-менеджменту
5. Інтегроване управління ризиками в системах менеджменту.
6. Стандарти ISO серії 31000. Ризик-менеджмент.
7. Терміни та визначення згідно ISO. Руководство 73.
8. Зв'язок принципів, структура ризик-менеджменту та процесу управління ризиками.
9. Класифікація стандартів по ризик-менеджменту.
10. Система управління охороною праці на підприємстві
11. Національні основи СУОП підприємства.
12. Політика та організація СУОП в організації.
13. Планування та здійснення.
14. Моніторинг виконання та оцінка результативності.
15. Дії по вдосконаленню СУОП.
16. Надати визначення поняття «аудит».
17. Надати визначення поняття «аудиторська діяльність».

18. Надати визначення поняття «аудиторська фірма».
19. Надати визначення поняття «аудиторський висновок».
20. У яких випадках проведення аудиту є обов'язковим?
21. Термін чинності дії аудиторського сертифікату.
22. Функції аудиторської палати.
23. Джерела фінансування аудиторської палати.
24. Права аудиторів та аудиторських фірм.
25. Обов'язки аудиторів та аудиторських фірм.
26. У яких випадках заборонено проводити аудит?
27. В чому полягає зручність і корисність послуг незалежних аудиторських фірм з аудиту безпеки праці?
28. Які є основні напрями діяльності незалежних аудиторських фірм за аудиту безпеки праці?
29. Охарактеризуйте стан аудиту з промислової безпеки в Україні.
30. Що це таке Експертно-технічні центри Держпраці та яка їх основна мета?
31. В чому полягає основний недолік вітчизняної системи забезпечення промислової безпеки?
32. Що таке аудит з промислової безпеки та охорони праці?
33. Які існують форми аудиту з промислової безпеки?
34. Хто здійснюється внутрішній аудит СУ ПБтаОП?
35. Хто здійснюється зовнішній аудит СУ ПБтаОП?
36. Хто є замовником зовнішнього аудиту СУ ПБтаОП?
37. Хто є виконавцем зовнішнього аудиту СУ ПБтаОП?
38. Що таке система управління промисловою безпекою та охороною праці?
39. Які основні завдання аудиту СУ ПБтаОП?
40. На яких принципах ґрунтується аудит СУ ПБтаОП?
41. Що таке критерії аудиту?
42. Ризик-орієнтованість в управлінні охороною праці.
43. Професійний ризик – основні поняття.
44. Актуальність проблеми управління ризиками.
45. Методи оцінювання ризику.
46. Аналіз статистичного методу оцінювання ПР.
47. Аналіз оцінки професійного ризику статистичним методом пооб'єднаній вибірці.
48. Аналіз оцінки ПР безпосередніми ймовірісно-статистичними методами.
49. Аналіз оцінки професійного ризику експертно-статистичним методом.
50. Характеристика методу визначення базового ризику.
51. Загальна характеристика методів оцінки показників професійного ризику.
52. Етапи аналізу ризику.
53. Суть процесу ідентифікації небезпек на робочому місці.
54. Послідовність ідентифікації небезпек на робочому місці.
55. Приклад Класифікатора небезпек.
56. Приклад ідентифікації небезпек.
57. Метод експертного визначення величини ризику.
58. Характеристика методу Елмері.
59. Визначення границь робочого місця при застосуванні методу Елмері.
60. Критерії оцінки Елмері.
61. Вибір заходів за результатами оцінки професійного ризику на робочому місці.
62. Принципи вибору заходів.
63. Фактори, що визначають важність та складність заходу.
64. Фактори, що визначають важність та складність заходу.
65. Метод визначення ступеню базового ризику виникнення небезпечних ситуацій.
66. Основні етапи оцінки та управління ризиком.
67. Відстеження ризиків та зворотній зв'язок.
68. Схема управління професійними ризиками.

Політика викладання навчальної дисципліни

Під час навчальних занять здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись певних дисциплінарних правил:

- не можна шуміти, відволікатися самому і відволікати інших здобувачів від занять розмовами, іграми й іншими справами, що не стосуються заняття;

- якщо здобувачу вищої освіти необхідно вийти з аудиторії, то він повинен попросити дозволу у викладача, піднявши руку;
- здобувач вищої освіти має право ставити питання викладачу, якщо не зрозумів матеріал під час пояснення;
- здобувач вищої освіти має право в коректній формі обстоювати свій погляд і свої переконання при обговоренні різних спірних і неоднозначних питань;
- тактовною поведінкою створювати сприятливу дієву атмосферу;
- бути уважним, стриманим, зрівноваженим. При бажанні відповісти на поставлене питання слід підняти руку та дочекатися дозволу викладача. Не перебивати викладача, відповідь здобувача вищої освіти, не заважати підказками;
- забороняється користуватися мобільним зв'язком.

Здобувачі вищої освіти, які отримали незадовільні оцінки за заняття або мають пропуски занять (не більше 2-х занять) відповідають на додаткові питання по пропущених або незадовільно оцінених заняттях. Незадовільно оцінені і пропущені заняття (більше 2-х занять) відпрацьовуються здобувачами вищої освіти в часи консультацій викладача і якщо заняття не відпрацьовані здобувачі до складання екзамену не допускаються. Після ліквідації заборгованостей, які мають, здобувачі мають право на повторне складання екзамену.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти під час виконання самостійної або індивідуальної роботи передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності з боку здобувачів вищої освіти є: списування; виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації (шпаргалки, мікронавушники, пристрої мобільного зв'язку, планшети тощо), крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Цимбал Б.М. Аналіз факторів небезпек та оцінка ризиків пожежовибухо-небезпечного виробництва твердого біопалива з рослинної біомаси / Б.М. Цимбал, С.Р. Артем'єв, О.П. Шароватова, А.Р. Баштова, С.В. Розумний // Збірка наукових праць "Проблеми надзвичайних ситуацій". – Харків: НУЦЗУ, 2017. – №26. – С. 185–195.
2. Цимбал Б.М. Модель прогнозування виникнення аварії на потенційно-небезпечному об'єкті з використанням математичної моделі надійності технічної системи / Б.М. Цимбал, О.Д. Малько, О.П. Шароватова, Г.Ю. Бахарева // Збірка наукових праць "Проблеми надзвичайних ситуацій". – Харків: НУЦЗУ, 2018. – №27. – С. 66–72.
3. Цимбал Б.М. Про засоби навчання у підготовці майбутніх фахівців з охорони праці / О.П. Шароватова, А.І. Морозов, О.Д. Малько, Б.М. Цимбал // Науковий часопис Національного національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 63 : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – С. 200–204.
4. Цимбал Б.М. Запровадження сучасних технологій навчання в процес викладання безпекознавчих дисциплін / Б.М. Цимбал, О.Д. Малько, О.П. Шароватова Сучасні педагогічні технології в освіті : зб. наук.-метод. праць / за ред. Р.П. Мигущенка, Ю.І. Панфілова. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – С 69–73. – Укр. та рос. мовам.
5. Цимбал Б.М. Дворівнева математична модель прогнозування ризику аварії на потенційно-небезпечному об'єкті / О.Д. Малько, С.Р. Артем'єв, О.В. Рибалова, Цимбал Б.М. // Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил. – 2019. – №1(59). – С. 98–103.
6. Цимбал Б.М. Підвищення рівня охорони праці та удосконалення методики міжнародної організації праці для оцінки професійних ризиків / Б.М. Цимбал, Д.О. Шаповалов, М.С. Шаповалов, Ю.Д. Древаль, А.С. Петрищев // Social development & Security, Vol. 10, №. 2, – 2020. Р. 46-63.
7. Монографія: Підвищення ефективності виконання заходів з охорони праці та екологічної безпеки під час експлуатації шнекових екструдерів / Б.М. Цимбал., В.А. Войтов, С.Р. Артем'єв, О.Д. Малько, О.П. Шароватова – Х.: НУЦЗУ, 2018. – 172 с.

8. Пат. 135833 Україна, МПК А41D 13/005, А41D 13/01, А41D13/02. Термокостюм робітника екструдера для виготовлення паливних брикетів Б.М. Цимбал, С.Р. Артем'єв, О.Д. Малько, О.П. Шароватова, С.В. Розумний, Т.В. П'ятник, О.В. Бригада, М.В. Сарапіна, заявник та патентовласник НУЦЗУ, - у 2019 00130; заяв. 03.01.2019, опубл. 25.07.2019, Бюл. № 4, 2019 р. – 4 с.

9. Пат. 141821 Україна, МПК А4Ш 13/05, А4Ш 13/01, А4Ш 13/02.

Захисний одяг пожежного-рятувальника / Рибка Є.О., Цимбал Б.М., Артем'єв С.Р., Малько О.Д., Шароватова О.П., П'ятник Т.А., Шаповалов М.С., Бригада О.В., Сарапіна М.В., Рибалова О.В.; заявник – Національний університет цивільного захисту України – у 201910753; заяв. 30.10.19, опубл. 27.04.20, Бюл. №8. – 5 с.

10. Пат. 144771 Україна, МПК А41D 13/05, А41D 13/01, А41D 13/02. / Бойовий одяг пожежного рятувальника / Рибка Є.О., Цимбал Б.М., Артем'єв С.Р., Шаповалов М.С., П'ятник Т.А.; заявник – Національний університет цивільного захисту України – у 202002864; заяв. 12.05.20, опубл. 27.10.20, Бюл. № 20, 5 с.

11. Цимбал Б.М. Запобігання професійних ризиків у солодовому та пивоварному виробництві Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука, практика: Матеріали XVI Міжнародної науково-методичної конференції БЖДЛ-2018 (25–27 квітня 2018 року, Львів, Україна). – Львів, 2018. – С. 142–143.

12. Цимбал Б.М., Баштова А.Р., Розумний С.В. Аналіз факторів небезпек та оцінка ризиків обладнання для виробництва твердого біопалива з рослинної біомаси Мат. Міжнародної науково-практичної конференції курсантів та студентів «Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту»: – Харків: НУЦЗУ, 2018. – С. 315.

13. Цимбал Б.М., Поспелова А.В. Ризик-менеджмент як сучасна система управління на ПАТ "САН ІНБЕВ Україна", броварні "Рогань" Мат. Міжнародної науково-практичної конференції курсантів та студентів «Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту»: – Харків: НУЦЗУ, 2018. – С. 368.

14. Цимбал Б.М., Ачкасова М.А. Запобігання професійних ризиків характерних для жінок Мат. Міжнародної науково-практичної конференції «Молодь і технічний прогрес в АПВ» Інноваційні розробки в аграрній сфері. Том 2. – Харків: ХНТУСГ, 2018. – С. 96.

15. Цимбал Б.М., Зубаха М.М. Запобігання професійних ризиків викладачів Проблеми та перспективи розвитку охорони праці: Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів - Л.: ЛДУ БЖД, 2018. – С. 146–147.

16. Цимбал Б.М., Нежута Ю.В. Запобігання професійним ризикам під час механічної обробки металів Проблеми та перспективи розвитку охорони праці: Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів - Л.: ЛДУ БЖД, 2018. – С. 72–73.

17. Цимбал Б.М., Кузьменко А.А. Запобігання професійних небезпек теплотехніків Проблеми та перспективи розвитку охорони праці: Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів - Л.: ЛДУ БЖД, 2018. – С. 30–31.

18. Цимбал Б.М., Сасін Є.Г. Запобігання професійних ризиків парамедиків Проблеми та перспективи розвитку охорони праці: Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів - Л.: ЛДУ БЖД, 2018. – С. 125–126.

19. Цимбал Б.М., Поліканова О.В. Запобігання професійних ризиків косметологів Проблеми та перспективи розвитку охорони праці: Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів - Л.: ЛДУ БЖД, 2018. – С. 125–126.

20. Цимбал Б.М., Пащенко А.Р. Попередження професійних ризиків на виробництві та лабораторіях мікроелектроніки XXI Всеукраїнська науково-методична конференція «Проблеми охорони праці, промислової та цивільної безпеки» – К: КПІ. – С. 323–329.

21. Цимбал Б.М., Ткаченко Я.В. Попередження професійних ризиків робітників лабораторії Мат. Міжнародної науково-практичної конференції курсантів та студентів «Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту»: – Харків: НУЦЗУ, 2019. – С. 409.

22. Цимбал Б.М., Онищук С.В. Запобігання ризиків сільськогосподарських машин і техніки Матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів - Л.: ЛДУ БЖД, 2019. – С. 71–72.

23. Цимбал Б.М., Чорний В.С. Попередження електричного ризику Мат. Міжнародної науково-практичної конференції курсантів та студентів «Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту»: – Харків: НУЦЗУ, 2019. – С. 415.

24. Цимбал Б.М., Сніжко С.О. Попередження професійних ризиків майстра виробничого навчання Мат. Міжнародної науково-практичної конференції курсантів та студентів «Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту»: – Харків: НУЦЗУ, 2019. – С. 415.
25. Цимбал Б.М., Шаповалов Д.О. Попередження професійних ризиків в молокопереробній галузі Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів - Л.: ЛДУ БЖД, 2019. – С. 71–72.
26. Цимбал Б.М., Шаповалов М.С., П'ятник Т.А. Модернізація захисного одягу пожежного-рятувальника Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука практика: матеріали XVIII Міжнародної науково-методичної конференції, 23-24 квітня 2020 року [Електронне видання]. – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2020. С. 108-110.
27. Цимбал Б.М., Гапонова А.С. Запобігання професійних ризиків рятувальників-водолазів Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених. – Харків: НУЦЗУ, 2020. С. 251.
28. Цимбал Б.М., Тарасенко О.О. Професійні ризики та способи боротьби з ними в АТ "Новий стиль" Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених. – Харків: НУЦЗУ, 2020. С. 284.
29. Цимбал Б.М., Полупан В.А. Ідентифікація та попередження професійних ризиків зварювальника Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених. – Харків: НУЦЗУ, 2020. С. 275.
30. Цимбал Б.М., Филатова В.О. Аналіз та профілактика професійних ризиків виноробів Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених. – Харків: НУЦЗУ, 2020. С. 288.
31. Цимбал Б.М., Ткаченко О.О. Запобігання професійних ризиків у лісовому господарстві України Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Молодь і технічний прогрес в АПВ» Інноваційні розробки в аграрній сфері. Том 2. – Харків: ХНТУСГ, 2020. С. 281-284.
32. Цимбал Б.М., Шаповалов М.С., П'ятник Т.А. Оцінка професійних ризиків пожежного-рятувальника XII Міжнародна науково-методична конференція EAS "БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ". С. 279-282.
33. Цимбал Б.М. Запобігання професійних ризиків в Інтернет просторі Міжнародна науково-практична конференція «Кібербезпека в Україні: правові та організаційні питання» - С 40.35. Конституція України, ВР України, від 28.06.1996, № 254к/96-ВР (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 року №2222-IV)
34. Ризикоорієнтоване управління охороною праці : курс лекцій / Б.М Цимбал, В.М. Стрілець . – Х : НУЦЗУ, 2019 . – 205 с. (електронна бібліотека НУЦЗ України).
35. Конституція України, ВР України, від 28.06.1996, № 254к/96-ВР (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV) (Бібліотека НУЦЗ України).
36. Закон України «Про охорону праці» №2695-ХІІ від 14.10.92 р. (із змінами та доповненнями).
37. Кодекс законів про працю України, у редакції Закону України від 15.12.93 р. N 3694-ХІІ (із змінами та доповненнями).
38. Шашула О.М. Системи моніторингу охорони праці у країнах Європейського Союзу – Теорія та практика державного управління – 1(52)/2016 – С. 1-6.
39. ДСТУ OHSAS 18001:2010. Системи управління гігієною та безпекою праці.
40. Есипенко А.С. Дослідження динаміки змін і тенденцій стану умов та безпеки праці в Україні / А.С. Есипенко, Т.Н.Таїрова // Проблеми охорони праці в Україні. – К.: ННДІПБОП, 2011. – вип.21. – С.111-118.
41. Ризики на виробництві - Науково-виробничий журнал “Охорона праці”, №9/2016 – С.23-29.
42. Ризикорієнтоване управління охороною праці -Наукововиробничий журнал «Охорона праці», №5/2015 – С.13-17.
43. OHSAS 18001:2007 — Система менеджменту професійної безпеки та здоров'я. Вимоги.
44. Порядок ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки.ПКМУ від 11.07.12 № 956.
45. Положення про Державний реєстр ПНО. ПКМУ від 29.08.02 № 1288.

46. ЗУ «Про ОПН» від 19.01.01 №2245-III.
47. Система Елмері. НА ДОПОМОГУ СПЕЦІАЛІСТУ З ОХОРОНИ ПРАЦІ 8/2012.
48. Мерві Муртонен ОЦІНКА РИЗИКІВ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ - ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК // VTT - технічний дослідний центр Фінляндії.
49. BS 8800. 1996 Guide to Occupational Health and Safety Management Systems. BritishStandardInstitution. 40 s. (Керівництво по системам управління охороною праці. Британський інститут стандартизації.).

Додаткова

1. Гогіташвілі Г.Г. Системи управління охороною праці. - Л.: Афіша, 2002. – 320 с.
2. Єсипенко А.С. Особливості взаємозв'язку між чисельністю працюючих та виробничим травматизмом / А.С. Єсипенко, Н.В. Романенко // Проблеми охорони праці в Україні. - 36. наук. праць. - К.: ННДІОП, 2007. - Вип. 14. - С. 28-35.
3. Таїрова Т.М. Щодо звітності про стан умов та безпеки праці на підприємствах України // Інформаційний бюлетень з промислової безпеки – К.: ННДІПБОП, 2010. – №4 (20). – С. 09-14.
4. Профілактика нещасних випадків – складова безпеки праці / С. Богданов // Урядовий кур'єр. – 2008. – № 79.
5. Гогіташвілі Г.Г. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами // Г.Г. Гогіташвілі, Є.Т. Карчевські, В.М. Лапін / Навчальний посібник. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
6. Лесенко Г.Г. Розробка та впровадження СУОП на підприємстві // Г.Г. Лесенко / Охорона праці, 2003. – №6. – С. 36-38.
7. Таїрова Т.М. Ризики виникнення вібраційної хвороби в механізаторів сільськогосподарських підприємств. / Т.М. Таїрова, Е.І. Марчишина // Проблеми охорони праці в Україні. – К.: ННДІПБОП, 2008. – Вип. 15. – С. 106–112.
8. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: Підручник / Я. В. Крушельницька Я. В. — К.: КНЕУ, 2003. — 367 с.
9. К.Н.Ткачук. Основи охорони праці. Підручник/К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та інші. – К.: Основа, 2011. – 480 с.
10. К.Н.Ткачук. Охорона праці та промислова безпека. Навч. посібн./ К.Н.Ткачук, В.В.Зацарний, Р.В.Сабарно та інші. – К.: Лібра, 2010. – 560 с.

Інформаційні ресурси

1. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці. Затверджено міністром праці України 1.09.1992 р, постанова № 41. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://posada.com.ua/useful/employer>.
2. Ванденбранд В. Метод FMEA в системах менеджменту навколишнього середовища // Стандарти і якість. - 2003. - № 2. - С. 98-101 <http://masters.donntu.edu.ua/>.
3. Шабанов П. / Методи наукового прогнозування і їх практичне застосування / П. Шабанов // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://prognoz.org/lib/-metody-nauchnogoprogn-rozrobovaniya-iikhprakticheskoeprimeneniye>.
4. Діордічук Т.І. Актуальність впровадження тренувальних стандартів серії OHSAS 18000 для покращення умов праці і профілактики захворюваності на автотранспортних підприємствах. - [Електронний ресурс] - http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Ujpm/2009_4/Diodor_04_09.pdf.

Розробник:
старший викладач кафедри
підвищення кваліфікації та спеціалізованої підготовки
у сфері цивільного захисту, к.т.н.

Антон МАЦАК